

Ubytovací stipendia na podzim 2005

Masarykova univerzita na podzim roku 2005 poprvé přiznávala ubytovací stipendia. Tento nový typ stipendia zavedla změna Stipendijního řádu MU s účinností od 1. října 2005, a to v návaznosti na změnu dotačních pravidel Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR v oblasti podpory ubytování vysokoškolských studentů. Transformace dotací na ubytování v kolejiích vysokých škol na dotaci na ubytovací stipendia byla vyjednána mezi reprezentací vysokých škol a státem v letech 2003 až 2004 a iniciativa k tomuto kroku vzešla od Studentské komory Rady vysokých škol.

Podmínky nároku na ubytovací stipendium splňovalo na podzim 2005 na Masarykově univerzitě téměř 14 500 studentů prezenční formy studia. Žádost o ubytovací stipendium podalo 12 421 studentů. Po aktualizaci údajů matriky studentů prostřednictvím SIMS (Sdružené informace matrik studentů) bylo rozhodnuto o přiznání ubytovacích stipendií 11 332 studentům. Ostatní žádosti o přiznání ubytovacího stipendia byly zamítnuty. Studijní odbor rektorátu přijal čtyřicet žádostí o přezkoumání nepřiznání ubytovacího stipendia, o nichž v souladu se zákonem o vysokých školách rozhodl rektor. V deseti případech vyšla najevo chyba v matrice studentů na jiných vysokých školách a stipendium bylo pro přezkoumání přiznáno. Čtrnáct žádostí o přezkoumání bylo zamítnuto jako nedůvodné.

Někteří studenti také neposkytlí potřebnou součinnost pro výplatu ubytovacího stipendia, neboť nevedli správné číslo účtu a nereagovali ani na výzvu k jeho upřesnění. Ve třinácti případech proto bylo již přiznané ubytovací stipendium studentům odňato.

Celkem univerzita na podzim 2005 na ubytovacích stipendiích vyplatila 19 281 366 korun.

Od roku 2006 se ubytovací stipendia budou přiznávat vždy na kalendářní půlrok, tedy na leden až červen a červenec až prosinec. Sběr žádostí bude probíhat i nadále prostřednictvím Informačního systému MU.

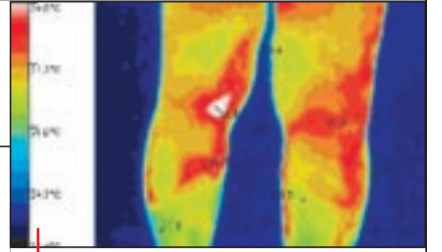
Jiří Nantl,
vedoucí Studijního odboru RMU

Patočková medaile profesoru Janu Šmardovi

Od roku 2000 uděluje Československá společnost mikrobiologická Patočkovu medaili vynikajícím vědcům v oblasti mikrobiologie. V letošním roce získal cenu emeritní profesor Lékařské fakulty Masarykovy univerzity Jan Šmarda. Medaile mu byla předána na slavnostním semináři 18. ledna 2006 u příležitosti jeho 75. narozenin. Prof. MUDr. Jan Šmarda, DrSc. se mimo jiné zabýval

Termovizní kamera detekuje nádory i únik tepla

O termovizní kameře většinou slyšíme ve zprávách, které informují o pátrání po pohřešovaných dětech. Někdo možná tuší, že se používá i při kontrole elektrických rozvodů nebo při zjišťování tepelných úniků na stavbách. Málokdo ovšem ví, že termovize se využívá i v medicíně jako pomocná diagnostická metoda.

Místa s výrazně vyšší teplotou na termogramu lidského těla obvykle naznačují, že něco není v pořádku. V tomto případě byly termovizí diagnostikovány varixy (bílá barva).

Termovizní diagnostika byla v Evropě poprvé použita v roce 1961 v Anglii. Na vybraná pracoviště v Československu se dostala v roce 1970 a celkem brzy se jí začali zabývat i na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity. Kamera pořízená v tehdejších letech tu však sloužila až donedávna. Díky finanční podpoře Fondu rozvoje vysokých škol zakoupil Biofyzikální ústav LF MU v roce 2005 zcela novou kameru IR Snap Shot Model 525. Z prostředků

FRVŠ byl také zakoupen notebook se specializovaným softwarem na zpracování termogramů a dataprojektor, s jehož pomocí mohou být výsledky měření prezentovány studentům. Hodnota celého zařízení se pohybuje okolo půl milionu korun.

Termokamera může být využívána například v plastické chirurgii při kontrole hojení transplantátů nebo při diagnostice různých zánětů a poruch prokrvení. Kamerou s vyšší citlivostí lze

diagnostikovat také zhoubná nádorová onemocnění – například prsu, štítné žlázy, kloubů atd. Princip je přitom velmi jednoduchý: vyšetřovací místnost musí mít určitou stálou teplotu, pacient se v ní musí po dobu dvaceti minut aklimatizovat a snímaná část těla musí být obnažena. Kamera pak prostým stisknutím jednoho tlačítka zobrazí snímané podle teplot, nejstudenější části se zobrazují modře až černě, nejteplejší pak žlutě až bíle. Výrazně vyšší teploty pak upozorňují, že v daném místě něco není v pořádku. Co, to už musí být zjištěno jinou metodou. „Využití v medicíně je široké, ale až na některé výjimky se tato metoda musí kombinovat s dalšími, protože na základě termovize vzniklo poměrně hodně falešně pozitivních diagnóz – byl například diagnostikován nádor, který ve skutečnosti nebyl,“ vysvětluje prof. RNDr. Vojtěch Mornstein, CSc., přednosta Biofyzikálního ústavu LF MU. „Na rozdíl od jiných metod je termovize naprosto bezpečná, nedochází zde k žádnému ovlivnění organismu, je to neškodné,“ dodává MUDr. Věra Maryšková, která se možným využitím termokamer v lékařství dlouhodobě zabývá.

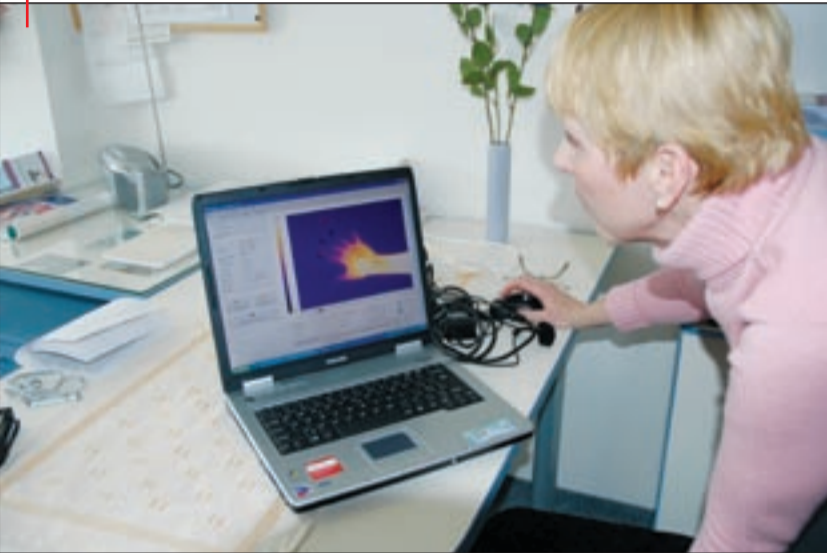
Jedná se také o jediné zařízení tohoto druhu na celé univerzitě. Proto se prof. Mornstein nebrání tomu, aby jej pro výzkumné účely v přiměřeném

rozsahu využívala i jiná pracoviště. Kamera je však k dispozici i pro kontrolu tepelných izolací, rozvodů tepla či energie v budovách patřících univerzitě. „Za čtyři snímky při kontrole za teplotní plus za jakýsi odborný posudek chtějí firmy tisíce korun,“ vypočítává prof. Vojtěch Mornstein, kolik by mohla univerzita ušetřit.

Z financí získaných z projektu FRVŠ byl pro účely výuky zakoupen například ještě fluorescenční mikroskop a k němu jako příslušenství digitální fotoaparát pro přenesení dat do počítače, dále monitor, pomocí něhož se sledují základní životní funkce pacienta, nebo měřicí systém pro analýzu vysokofrekvenčních signálů. Projekt FRVŠ byl zaměřen především na inovaci demonstrační a měřicí techniky, která slouží k výuce biofyziky pro studenty všeobecného a zubního lékařství na LF či přímo pro studenty biofyziky na Přírodovědecké fakultě. S novým vybavením se počítá i v nově vznikajícím studijním oboru Radiologická fyzika.

-mš-

MUDr. Věra Maryšková předvádí zpracování snímků z termovizní kamery ve specializovaném softwaru. Foto: Martina Šmídová.

XXII. Forum bohemicum se zabývalo jazyky v EU

Forum bohemicum, konané 12. ledna 2006 a tentokrát věnované jazykové situaci v Evropské unii, bylo už dvacátým druhým setkáním členů katedry českého jazyka Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity s učiteli českého jazyka ze základních a středních škol.

Na programu byly referáty Kolik Evropanů, tolik jazyků (prof. PhDr. Rudolf Šrámek, CSc.) a Co s žáky Nečechy (doc. PhDr. Karla Ondrášková, CSc.). Semináře pořádané dvakrát do roka mají od letošního roku akreditaci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Pravidelně se jich zúčastňuje téměř stovka učitelů, mezi nimi také mnoho absolventů pořádací katedry.

Obsáhlé vystoupení prof. PhDr. Rudolfa Šrámka, CSc., duchovního otce Fora bohemia, vyvolalo živou diskusi a potvrdilo, že jeho témata jsou pro učitele zajímavá. Od roku 2004, kdy se členy sjednocené Evropy stalo Česko, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Malta a Kypr, se jazy-

kové území EU rozšířilo na východ a jihozápad. Mnohdy si neuvědomujeme, že se také rozšířila příslušnost k jazykovým rodinám a druh užívání písma. Kromě latinky a řeckého písma se objevuje azbuka jako písmo (v baltických zemích i velice početných) jazykových menšin žijících v přistupujících státech Evropy. Ani jeden z jazyků přistupujících zemí nebyl do roku 2004 zastoupen v EU, ani jeden z jazyků dřívějších zemí Unie není jazykem v žádné přistupující zemi, s výjimkou angličtiny na Maltě a řečtiny na Kypru. V Chartě základních práv EU (Niz-za 2000, čl. 22) se dočteme, že unie respektuje různorodost (pestrost) kultur, náboženství a jazyků, zdůrazňuje se zákaz diskriminace z jazykových důvodů (čl. 21). Ve skutečnosti je třeba počítat i s jazykovými konflikty, neboť kompromisní formulace „respektování“ neznamená „garantování“, tj. žádnému jazyku není zaručen jeho určitý, konkrétní status, žádnému mluvčímu se nezaručuje užítí jeho mateřského jazyka na oficiálním fóru.

Jazyková politika je věcí států EU, jazyky všech členských zemí jsou si

rovnocenné. Z praktických důvodů jsou jednacím jazyky angličtina, francouzština, španělština a italština, jazyky početných velkých států. V těchto jazycích se zveřejňují dokumenty EU. O podobné postavení usilují dlouhodobě němčina a v poslední době polština. Pro naši jazykovou situaci je důležité i to, že tyto jazyky nemají v přístupových zemích ani roli komunikačního jazyka, ani druhého jazyka, ani školního či vyučovacího jazyka, nejsou to jazyky vědy, turismu a kultury, ani jazyky menšin.

Jak je to tedy s jazyky v Evropské unii? Platí zásady řádně a dobře ovládnout a pěstovat svůj národní jazyk, znát jazyk souseda, nejlépe dvou sousedů, na komunikační úrovni znát alespoň jeden z úředních jazyků EU, respektovat jazyk menšin a jiných etnik, například imigrantů.

Jaké důsledky to má pro práci ve škole? Znamená to pěstovat svůj jazyk a národní kulturu a nepovyšovat ji nad jiné, vytvářet vědomí multijazykové Evropy, začínat s výukou cizích jazyků v raném věku, podporovat mobilitu a rozvoj bádání o nové jazykové situaci Evropy.

Prof. PhDr. Rudolf Šrámek, CSc., duchovní otec Fora bohemia, vystoupil s obsáhlým příspěvkem Kolik Evropanů, tolik jazyků. Foto: Ondřej Ženka.

Ve srovnání s jinými přístupujícími státy jsme trochu zaspali ve škole. Je třeba věnovat se výuce cizích jazyků, což přináší velké výzvy pro didaktiku cizích jazyků. Budeme muset zvážit, zda je pro naše žáky důležitější umět dobře gramatiku, nebo si koupit lístek na vlak či pozvat slečnu na rande. Vždyť jazyk má Evropany sblížovat. A nezapomínejme na toleranci a vztah k menšinám. Žijí zde s námi a chodí do našich škol. Naši učitelé, účastníci Fora bohemia, je učí češtině. Tak ať se jim práce daří.

Karla Ondrášková,
garant Fora bohemia
a docentka na katedře českého jazyka PdF MU

Nechť studuje kdokoli, kdekoli a kdykoli FI se podílí na projektu rozvoje nových metod vzdělávání

Je známou věcí, že pro rozvoj nestačí nakoupit samotnou techniku, pokud nejsou k dispozici lidé, kteří by dokázali nabízené možnosti plně využívat. Proto jsou prostředky z Evropského sociálního fondu v Operačním programu Rozvoj lidských zdrojů investicí do lidí, kteří mají realizovat změny ve formách a metodách vzdělávání. Název projektu je Nechť studuje kdokoli, kdekoli a kdykoli.

Největší objem finančních prostředků z Evropského sociálního fondu pro podporu terciárního vzdělávání, vý-

zkumu a vývoje získala ze všech českých vysokých škol Masarykova univerzita, následovaná shodou okolností právě partnerskou institucí v tomto projektu VŠB Technickou univerzitou Ostrava.

Na VŠB-TU již druhým rokem využívají volně dostupný vzdělávací systém LMS Moodle, jenž umožňuje realizovat vzdělávání efektivně a současně přívětivě. Masarykova univerzita šla v zajištění systému řízení výuky vlastní cestou a doplňuje potřebné funkce do univerzitního informačního systé-

mu. Rozdílnost technických platforem však není při dodržování jistých standardů překážkou spolupráce.

Na obou školách absolventi jejich e-learningových kurzů mají pocit, že výuka je šitá na míru právě jim, že se dokáže přizpůsobit jejich možnostem a schopnostem, ba dokonce někdy konstatují, že komunikace v mnohém předčí prezenční výuku. Pedagogové pochopitelně stále doplňují kurzy základním on-line samostatných úkolů, testů, autotestů a jiných nástrojů zpětné vazby.

Důležitá je rovněž účinná motivace studia bez přímého kontaktu s učitelem a spolužáky. Zde začíná nová, nezbytná a nezastupitelná role pedagoga. Jen on dokáže vytvářet a podněcovat interaktivní motivující prostředí pro vzdělání studentů. V době konání projektu se očekává proškolení asi dvou a půl tisíce lidí.

Technické otázky při realizaci celého projektu pomáhají řešit odborníci z FI MU, konkrétně RNDr. Tomáš Pitner, Ph.D. a RNDr. Jaroslav Ráček, Ph.D. Věříme, že vzájemná spolupráce vyústí do významných multiplikačních efektů jak v době realizace projektu, tak i po jeho skončení.

Josef Prokeš,
docent na katedře informačních technologií FI

výzkumem kolicinů a jejich účinků na eukaryotní, zejména nádorové buňky. Věnoval se také ultrastruktuře a ekologii sinic. Své poznatky publikoval v téměř sto padesáti původních pracích. Dále uveřejnil přes osmdesát populárně vědeckých prací a podílel se na vzniku desítek učebnic biologie pro lékařské fakulty a střední školy. Od mikrobiologie se přenesl vědecký zájem profesora Šmardy i k blízké genetice. Její základy, současnou úroveň i etická úskalí vyložil v několika populárně vědeckých knihách, například v titulu Člověk v proudu dědičnosti.

-mš-